

7. Gorzsa.

Ennek földét hajdan nagy vizek környezték és több ér hasogatta, melyek mentén buja legelők diszlettek. Az ősi kori és a későbbi ember nyomait leginkább a halmok tartották fenn. Így a Kökény-dombról, mely a mostani Hódtó-kisztizai csatorna alsó szakaszának közepe táján a nyugoti parton fekszik, egy ősi kori agyag bunkó van múzeumunkban, minőt vadászatra vagy hálósúlynak használhattak, melyhez hasonlót a határ más részein s főleg a réten többet is találtak. Ugyan itt más alkalommal, nev. a csatorna ásásakor, 1892-ben, a felszíntől 1-3 méter mélységre egy lovas sírra találtak, melyből a csontokon kívül egy korongon készült kis kerek csupor és egy szokatlan nagyságú csikó zabla réz nyomokkal kerültek nap világra,¹ melyek a népvándorlási korra utalnak. Ez utóbbinak száj vasa két egymásba kulcsolt részből áll, melyek külső végeire felfelé álló, 8—9 cm. bőségű karikák vannak erősítve. A vas zabla egészben hasonlít a csornai lovas sírban talált vas zablához, melyet honfoglaláskorinak mondanak s a besenyőktől származtatnak.² A

¹ Szilágyi L. mérnök szivességéből régiség-tárunkban őriztetnek.

² Arch. Értes. 1885. 323. 1.

zabolán, melyet a rozsdá már át meg átjárt, általában megvastagított s egy darabba merevített meg, itt-ott a réznek zöldes nyomai látszanak. Gazdagabb lehetett valamikor leletekben a Gorzsai kettős-halom, mely közhitel szerint „ember csontokból van hányva“. S csakugyan, korábbi időkben sok ilyen csont és egyébféle régi tárgy került ki innét, mely utóbbiak azonban teljesen veszendőbe mentek. Később Szabó Pál ajándékozott némely itt talált bronz kori tárgyakat az intézetnek, melyek is a következők: egy gombos bronz tű, két nyílt bronz kar perez, egy korong alakú bronz tű-fej, egy bronz tű-vég. Az 1894-dik évben Oláh, Imre tanár ásatott e helyen. Az innenső halmot, mely a Dudás Sámuelé, ő már nagyobb részt lehordva találta; a halom elegyengetett tetején, hol a tanya-épület áll, ennek udvara végében indult meg tehát az ásatás, mely alkalommal csekély mélységben megbolygatott emberi csontokra találtak, s ezek közt egy cserép orsó karikára, egy szép karneol gyöngyre s majd 70—75 cm. mélységben egy kis agyag csuporra vagy korsóra, melynek felső része le volt törve. A csüpor kezdetleges mívű, de korongon készült s valószínűen a bronz korból való. A tulsó halom tetejét, melyen a mérnöki fix pont áll, szintén laposra vágták 1893-ban, de a roppant tömeg föld elhordása, valamint a fentebbi Oláh-féle ásatásnak ide kiterjesztése alkalmával e helyről egy emberi csontváznál egyéb nem jutott napvilágra. Ellenben a K ö v e s-

halomból, Varga L. földéről, őskori és római kori emlékek kerültek más alkalommal felszínre, úgymint egy szalag-diszítéssel őrskori bögre töredék, három darab római kori szürke és halványveres edény cserép, egy vas karika, egy vas szeg, egy vadkan agyar és egy agyag gyöngy. Eredmény nélküli volt a gorzsai Fekete-halom megásatása, melynek eleven földét ez úttal a felszíntől mintegy 4 láb mélységre kacskaringós irányban mészszerű erekkel tarkázottnak találták. Más alkalommal az e tájon levő Epstein János-féle tanyáról egy Publ. Ael. Hadrianus-féle (Kr. u. 117—138) rézpénz került régiség-tárunkba: a szomszédságban levő Keleti Adolf-féle földön azonban Varga tanár 1896-ban soros sirokra talált, de a melyeknek, mivel a tanya épület rájuk van helyezve, csak egy részét lehetett föltárni. Ezek közül kettőben fordultak elő régi tárgyak, és pedig az egyikben két darab ezüst fülbevaló, a másikban két bronz fülbevaló és 19 darab feníciai gyöngy, melyeknek fele azonban csak töredék. Ezek a föld tulajdonos sziveségéből gyűjteményünkben helyeztettek el.

8. Kopáncs.

A rét legnagyobb és legnevezetesebb száraz területe, melyen az őskortól fogva egész a mi időnkig folytonosan emberek tanyáztak. Különösen a Gyuló-ér és a Kopáncsi-sík partjai mutatják a hajdani lakások nyomait, mindenek közt